

UDK 902
ISSN 1330-0644
VOL. 13-14/1996.-1997.
ZAGREB, 1999.

P **riilozi**

Instituta za arheologiju u Zagrebu

Pril. Inst. arheol. Zagrebu
Str./Pages 1-210, Zagreb, 1999.

Pril. Inst. arheol. Zagrebu 13.-14./1996.-1997.
Str./Pages 1-210, Zagreb, 1999.

Časopis koji je prethodio

Prilozi 1., 1983., Prilozi 2., 1985., 3.-4., 1986.-1987., 5.-6., 1988.-1989., 7., 1990.,
8. 1991., Pril. Inst. arheol. Zagrebu 9., 1992., 10., 1993., 11.-12./1994.-1995.

Nakladnik/ Publisher

INSTITUT ZA ARHEOLOGIJU/
INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY

Adresa uredništva/ Adress of the editor's office

Institut za arheologiju/Institute of archaeology
HR - 10000 Zagreb, Ulica grada Vukovara 68
Telefon/phone/fax ++385/01/615 02 50, 615 12 90, 611 72 43

Glavni i odgovorni urednik/ Editor in chief

Željko TOMIČIĆ (Zagreb)

Redakcijski odbor/ Editorial committee

Dunja GLOGOVIĆ (Zagreb), Timotej KNIFIC (Ljubljana, SLO), Remza KOŠČEVIĆ
(Zagreb), Laszlo KÓVACS (Budapest, HUN), Kornelija MINICHREITER (Zagreb),
Mladen RADIĆ (Osijek), Željko RAPANIĆ, (Split) Aleksandar RUTTKAY (Nitra, SK),
Ivančica SCHRUNK (Minneapolis, USA), Željko TOMIČIĆ (Zagreb).

Prijevod na engleski/ English translation

Jadranka BOLJUNČIĆ
Goran HORVAT

Prijevod na njemački/ German translation

Nina MATETIĆ

Lektural/ Language editor

Marijan RIČKOVIĆ (hrvatski)
Ulrike STEINBACH (njemački)
Edo BOSNAR (engleski)

Dizajn/ Design

Roko BOLANČA

Korektural/ Proofreaders

Kornelija MINICHREITER, Zagreb
Željko TOMIČIĆ, Zagreb

Grafička priprema/ DTP

Studio "U", Zagreb

Računalni slog/ Layout

Ranko PERŠIĆ, Zagreb

Tisak/ Printed by

Tiskara Petravić d.o.o.

Naklada/ Circulation

600 primjeraka/600 examples

Sekundarne publikacije/ Indexed in

GERMANIA Anzeiger der Römisch-Germanischen Kommission des Deutschen
Archaeologischen Instituts, Verlag Philipp von Zabern, Mainz

Izdavanje časopisa novčano podupire

MINISTARSTVO ZNANOSTI I TEHNOLOGIJE REPUBLIKE HRVATSKE
HR - 10000 Zagreb, Strossmayerov trg 4

Sadržaj

- 5 Proslov
 ŽELJKO TOMIČIĆ

Izvorni znanstveni radovi

- 7 KORNELIJA MINICHREITER
Zoomorfna idoloplastika obredno-ukopnog prostora
starčevačkog lokaliteta na Galovu u Slavonskom Brodu
- 23 IVANČICA PAVIŠIĆ
Nakit kasnog brončanog doba s nalazišta Špičak kraj
Bojačnog
- 33 DUNJA GLOGOVIĆ
Fibule iz Ljupča
- 41 REMZA KOŠČEVIĆ
Nekoliko starih brončanih nalaza iz okolice Samobora
- 49 GORANKA LIPOVAC VRKLJAN
Mitraička kulturna slika iz Umljanovića
- 61 IGOR FISKOVIĆ
Jesu li Polače na Mljetu bile sjelo vladara Dalmacije?
- 83 ŽELJKO RAPANIĆ
Spomenici nepotpune biografije *De ecclesiis datandis* (2)*
- 91 ŽELJKO TOMIČIĆ
Ranosrednjovjekovno groblje Zvonimirovo - Veliko Polje,
prinos poznavanju bjelobrdске kulture u podravskom dijelu
Slavonije
- 121 ZORISLAV HORVAT
Neke činjenice o cistercijskom samostanu i crkvi u
Topuskom
- 135 DRAGO MILETIĆ
Plemićki grad Belec
- 155 SNJEŽANA PAVIČIĆ
Osnovni tipovi bizantskih relikvijarnih pektorala
- 161 TAJANA SEKELJ IVANČAN
Kasnosrednjovjekovne keramičke čaše iz Sokolovca,
Rudina-Čečavca i Kapan-Ivanca
- 179 GORAN GUŽVICA
JADRANKA BOLJUNČIĆ
Analiza učestalosti nagorjelih kostiju velikih zvijeri u
pleistocenskim naslagama špilje Vindije (Hrvatska)

Prikazi

- 187 ŽELJKO RAPANIĆ
VEDRANA DELONGA, Latinski epigrafički spomenici u ra-
nosrednjovjekovnoj Hrvatskoj, Split, 1996. Nakladnik:
Muzej hrvatskih arheoloških spomenika - Split. Serija:
Monumenta mediae aevi Croatiae vol. 1. Str. 1.-608.
(Tekst, Literatura, Index epigraphicus, Index paleographi-
cus, Kazalo osobnih imena, zemljopisnih naziva i važni-
jih pojmova. Sa crtežima u tekstu (Maja Fabijanac i Mar-
ko Rogošić)+ LXXXIV tabli fotografija (Zoran Alajbeg)
+ fotografije u tekstu (Nenad Gattin)+1 karta, /32x23 cm/.

Contents/Inhaltsverzeichnis

- Introduction*
ŽELJKO TOMIČIĆ

Original scientific papers

- KORNELIJA MINICHREITER
*Zoomorphic Idols of the Starčevo Ceremonial and Burial Area Site
at Galovo, Slavonski Brod*
- IVANČICA PAVIŠIĆ
Schmuck der späten Bronzezeit vom Fundort Špičak bei Bojačno
- DUNJA GLOGOVIĆ
Fibeln aus Ljubač
- REMZA KOŠČEVIĆ
Several Old Bronze Finds from the Samobor Vicinity
- GORANKA LIPOVAC VRKLJAN
A Mithraistic Cult Relief From Umljanovići
- IGOR FISKOVIĆ
Were Polače on the Isle of Mljet the Seat of the Rulers of Dalmatia?
- ŽELJKO RAPANIĆ
*Denkmäler mit unvollständiger Biographie De ecclesiis datandis (2)**
- ŽELJKO TOMIČIĆ
*Der frühmittelalterliche Friedhof Zvonimirovo - Veliko Polje, ein Bei-
trag zu den Erkenntnissen über die Bjelobrdο-Kultur in der slawo-
nischen Podravina*
- ZORISLAV HORVAT
Einige Tatsachen über das Zisterzienserkloster in Topusko
- DRAGO MILETIĆ
Burg Belec
- SNJEŽANA PAVIČIĆ
Grundtypen der byzantinischen Reliquiarpektoralien
- TAJANA SEKELJ IVANČAN
*Spätmittelalterliche Keramikbecher aus Sokolovac, Rudina-
Čečavac und Kapan-Ivanac*
- GORAN GUŽVICA
JADRANKA BOLJUNČIĆ
*Analysis of the Frequency of Partially Burnt Large Carnivore
Bones in the Pleistocene Sediments at the Vindija Cave (Croatia)*

- 189** BORIS GRALJUK
Glasnik Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine, nova serija
ARHEOLOGIJA (A) - sv. 47., strana 41.-117.
ETNOLOGIJA (E) - sv. 47., strana 179.-272.
PRIRODNE NAUKE (PN) - sv. 31., strana 273.-447.
Sarajevo, 1992. - 1995.
Sarajevo 1996. godine
- 190** BORIS GRALJUK
ROBERT WHALLON I LIDIJA FEKEŽA,
Kvantitativna analiza oblika grobne keramike ranog srednjeg vijeka sa teritorija Bosne i Hercegovine,
Izvorni znanstveni rad, str. 43.-59., uz tekst, tablice, histogrami, slike.
- 190** BORIS GRALJUK
ENVER IMAMOVIĆ,
Rezultati probnih iskopavanja u Podastinju, Višnjici i Gromiljaku kod Kiseljaka,
Izvorni znanstveni rad, str. 61.-92., uz tekst, skice, slike, table
- 191** BORIS GRALJUK
VELJKO PAŠKVALIN,
Prilozi proučavanju ilirsko-panonskog plemena Dezitijata i njegovog teritorija u krajevima srednje Bosne u predrimsko i rimsko doba,
Izvorni znanstveni rad, str. 93. do 116., uz tekst 5 tabli.
- 192** BORIS GRALJUK
VELJKO PAŠKVALIN,
Kulturtopovijesna problematika sepulkralnih spomenika rimskog doba s područja Bosne i Hercegovine,
Izvorni znanstveni rad, str. 117.-145., uz tekst, karta nalazišta, 3 table sa 10 slika, bibliografija, sažetak na engleskom.
- 193** BORIS GRALJUK
KEMAL BAKARŠIĆ,
Citati nove serije Glasnika Zemaljskog muzeja, (Arheologija) 1946.-1986.
Izvorni znanstveni rad, str. 147.-167., 11 tablica, 4 grafikona, bibliografija, sažetak na engleskom.
- 195** MARIJA BUZOV
DIADORA, sv. 15., Zadar, 1993., stranica 452, zajedno s tablama, crtežima, planovima, tlocrtima, fotografijama te kartama.
- 199** MARIJA BUZOV
DIADORA, sv. 16.-17., Zadar, 1995., stranica 430, zajedno s tablama, crtežima, planovima, tlocrtima, grafikoni-
ma, fotografijama te kartama.
- 203** MARIJA BUZOV
BRUNO MILIĆ, RAZVOJ GRADA KROZ STOLJEĆA 2, SREDNJI VIJEK, ZAGREB, 1995., str. 424, sa ilustracijama, Glosarij, Bibliografija, Kazalo gradova, naseljenih mjesta i arheoloških lokaliteta, te Popis slika i crteža.
- 204** DUNJA GLOGOVIĆ
EDWARD HERRING, Explaining Change in the Matt-Painted Pottery of Southern Italy. Cultural and social explanations for ceramic development from the 11th to the 4th centuries B.C., BAR International Series 722, 1998 (Oxford), 255 str., 176. slika.
- 207** KORNELIJA MINICHREITER
Kratice

Begovića guvno i Begovića njive u Višnjici, te lokalitetima Studenac i Ciglana u Gromiljaku. Ova iskopavanja su izvođena pred sam rat, od 1987. do 1990. godine.

Lokalitet Stijena ili Crkvina je od ranije evidentirana prehistorijska gradina većih dimenzija, locirana visoko iznad kanjona Fojnice, na komunikacijskom pravcu između Neretve i rijeke Bosne. Temeljem nekoliko razdvojenih sondi kojima Imamović 1987. godine otvara na karakterističnim dijelovima lok. Crkvine, dobijeni su rezultati o korištenju ovog prostora u eneolitu, svim fazama brončanog i željeznog doba, u vrijeme antike i u srednjem vijeku. Prema Imamoviću, "na Gradini Rimljani grade utvrđenje, a ispod nje, u ravnici, na lok. Ukućevci, gospodarske i stambene objekte". Iz II. i III. st. otkopan je natpis na kojemu se spominju Aurelijevci, ulomak sarkofaga, zidane grobnice. U jednoj od sedam pokusnih sondi (sonda III.) otkopana su dva kostura sa priložima; pojasna kopča, pribadača s loptastom glavom, jedna srebrna pozlaćena trojagodasta naušnica, identična onim iz Grboreza kod Livna, Mogorjela ili Biskupije-Crkvine, Skradina-Smrdelja, Cetine-Sv. Spasa itd. Imamović ove nalaze datira XIII. ili XIV. stoljećem. Neposredna okolica lok. Gradina-Crkvina okružena je brojnim nekropolama sa stećcima, gdje su utvrđeni i podzemni granariji, zvani hambarine.

Na širem prostoru Višnjice, još 1935. god. i ranije, otkrivene su brojne sepulkralne ploče iz rimskog perioda sa prikazima likova u karakterističnim orijentalnim nošnjama, nekoliko zidanih grobnica, jedan hipogej, dijelovi masivnih zidova, ljudski kosturi. Imamović u proljeće 1988. god. poduzima probna iskopavanja na više mjesta šireg prostora Višnjice. Tako u dvorištu ANTE PRAVDIĆA u zaseoku Bijele vode, gdje je svojedobno prikupio kamene nalaze FRA KRUNO MIŠILO iz samostana u Visokom, Imamović otkopava dijelove zidnih struktura većeg objekta, najvjerojatnije termi. Na lokalitetu Begovića guvno, gdje su prije dvadesetak godina djelatnici Zemaljskog muzeja obavljali probna iskopavanja utvrdivši cijeli niz zidnih struktura, Imamović tijekom sedmodnevne kampanje otkopava supstrukcije masivnih dimenzija jedne prostorije dimenzija 2,70x14 m, nekog većeg kasnoantičkog objekta (dim. 5,50x14,00 m), a što uz priloženi tekst prezentira i skicom. Prema nalazu kasnoantičke zidane grobnice s bačvastim svodom (dim. 4,20x2,70), unutar objekta, što smatra najvažnijim otkrićem, uz druge brojne ukope, i ranije otkopan u zidanoj grobnici, Imamović ukazuje da je riječ o većem grobnom kompleksu s mauzolejom.

S lokaliteta Begovića njive, iznad sela Višnjice, odnosno Gromiljačke doline čitamo o novootkrivenim supstrukcijama ranokršćanskog objekta.

Riječ je o bazilici sa apsidom dužine 23,30 m i širine 17,50 m. Sastoji se od cele sa apsidom, dim. 15x8,80 m, same apside dim. 5,20x2,30 m, tri bočne prostorije sa sjeverne strane: apoditerija dim. 8,50x5,90 m, krstionice sa piscinom dim. 8,50x5,90 m, piscine 1,60x3,00 m, te konsignatorija dim. 4,00x4,30 m. Ispred cele je narteks dim. 8,80x6,00 m, a na jugoistočnoj strani je dijakonikon dim. 4,40x2,80 m.

Lokalitet Studenac u Gromiljaku je središnji dio gromilastog kompleksa od nekoliko tisuća hektara koji se pruža Gromiljačkim poljem, a za koji se pretpostavlja da predstav-

lja ostatke najintenzivnije eksploatacije zlata u provinciji Dalmaciji. Imamović se opredjeljuje za provjeru još od K. PAČA indentificiranih ostataka antičke arhitekture tragajući za ostacima rudarskih pogona, radničkih nastambi, upravnih zgrada itd. Imamović je utvrdio dijelove zidova neke veće zgrade, čiji je tlocrt u cjelini ostao nepoznat jednako kao i funkcija i bliža datacija gradnje i trajanja obzirom na ograničenost pokusnih sondi i otežavajućih uvjeta na terenu, iako po svojoj strukturi pripadaju antici.

Na lokalitetu Ciglana lociranom na pola puta između Gromiljaka i Kiseljaka, nalažene su i ranije obrađene kamene ploče s ukrasima različitih sadržaja, pa i dijelovima napisu. Smatra se da su ti nalazi dospjeli u zbirku Franjevačke gimnazije u Visokom. Otvorenih devet sondi sistemom šahovskog polja, koje poduzima Imamović 1990. god. nisu dale pozitivne rezultate o pretpostavljenoj rimskoj nekropoli. Ali, kako se radi o cijelom nizu slučajnih nalaza rimskodobne provenijencije, naredna istraživanja sustavnog karaktera samo su pitanje vremena.

Ovdje valja naglasiti nalaze temelja zgrada sa hipokautima i ulomke natpisa sa prostora između Rikavca do Bajra (Silosa) i na kojima je D. SERGEJEVSKI, još pedesetih godina pročitao spominjanje kolonija Salona i Jader. Imamović ovdje smješta putnu stanicu Stanecli.

Rezultati koje E. IMAMOVIĆ podastire svekolikoj stručnoj javnosti su značajni, poglavito oni koji u regionu Kiseljaka potvrđuju strateško-komunikacijsku i rudarsko-metaluršku dimenziju kao i gustu naseljenost ovog dijela provincije Dalmacije u rimsko doba.

**Veljko Paškvalin,
Prilozi proučavanju ilirsko-panonskog plemena Dezitijata
i njegovog teritorija u krajevima srednje Bosne u pred-
rimsko i rimsko doba,
Izvorni znanstveni rad,
str. 93. do 116., uz tekst 5 tabli.**

Svojim dugogodišnjim radom na terenskom istraživanju antike na prostorima Bosne i Hercegovine te objavljenim radovima, VELJKO PAŠKVALIN se uvrstio u red najplodnijih analitičara provincije Dalmacije u predrimsko i rimsko doba. Svoju analitičnost on potvrđuje i ovim znanstvenim prilogom o Dezitijatima, ilirsko-panonskom plemenu koje je nastavalo prostore sadašnje srednje Bosne u predrimsko i rimsko doba, a na temelju rezultata do kojih je došao sistematskim ili zaštitnim iskopavanjima koja je vodio tijekom proteklih dvadeset godina.

U prvom dijelu teksta, autor V. PAŠKVALIN upozna nas sa prostorom kojeg definira kao uža i šira centralna Bosna, a to su krajevi oko gornjeg i djelomično srednjeg toka rijeke Bosne, oko Sarajeva, Kiseljaka, Breze i Visokog, zatim oko Kaknja i Zenice, te oko Bugojna, Gornjeg i Donjeg Vakufa, u gornjem toku Vrbasa. Među istražena nalazišta ističe lokalitete Kamenjaču u Brezi, Ograja i Mlinčiće kod Zenice, Gromile kod Kaknja, i Grudine kod Bugojna. Pozivajući se na antičkog povjesničara Strabona ili arheološko-epigrafske izvore počevši od onoga iz vremena izgradnje rimskih cesta

za vrijeme upravitelja novoformirane provincije Dalmacije, carskog namjesnika P. KORNELIJA DOLABELE, kao i druge izvore, Paškvalin prihvaća mišljenje PH. BALLIFA, K. PATSCHA, M. ABRAMIĆA, A. MAYERA, E. PAŠALIĆA, I. BOJANOVSKOG i drugih, da je područje oko gornjih tokova Bosne i Vrbasa naseljavalo ilirsko-panonsko pleme ili narod Dezitijati. U od ranije poznatom epigrafskom sepulkralnom spomeniku-cipusu iz Breze, na kojem je sačuvano ime TF Valensa Varronis-a f(i)lius-a) princeps-a Daesitiati(um-a), a koji govori o počecima romanizacije, Paškvalin vidi i podatak o počecima urbanizacije na dezidijatskim prostorima. Baveći se, slično njegovim prethodnicima D. RENDIĆU-MIOČEVIĆU, A. MAYERU, I. BOJANOVSKOM, analizom epitafa sa sepulkralnog spomenika obitelji Batona iz koje je potekao i sam poznati vojskovođa Baton, organizator ilirskog otpora protiv Rimljana, Paškvalin na mjestu epigrafskog nalaza na brežuljku Vina u Župči kod Breze poduzima arheološko iskopavanje tražujući za dezidijatskim utvrđenjem HE/dum-om/. Ostatke ilirsko-rimske građevine ne nalazi, ali otkriva ranoslavensku nekropolu ketlaške grupe iz 10.-12. stoljeća, manje poznatu na ovim prostorima.

Odgovor na znanstveno pitanje, jesu li Dezitijati, prema tvrdnji antičkog povjesničara Strabona jedno od panonskih plemena, ili ilirsko, Paškvalin smatra da može dati jedino arheologija. U traganju za tim odgovorom, Paškvalin analizira rezultate svojih iskopavanja s nekropole pretpostavljenih Dezitijata u Kamenjači kod Breze, koje je poduzeo 1975. godine, i koje u ovom GZM prezentira prvi put. Na nekropoli sa ravnim grobovima uočava se ritus incineracije, tj. spaljivanja pokojnika, polaganja ili posipanja nagorjelih kostiju i pepela po grobnim konstrukcijama četvrtastih i oblikih formi, pravljениh od kamenih oblutaka i ploča. Također se uočavaju dvije kronološke faze spaljivanja i sahranjivanja, starija i mlada. Stariju karakteriziraju četvrtaste grobne konstrukcije po kojima se, uz polaganje grobnih priloga posipaju spaljeni ostaci umrlih, a kao prilozima, najčešći su željezna koplja, noževi, poneka fibula kasnolatenske sheme i ulomci dosta grube keramike. Mladu fazu sahranjivanja karakteriziraju hrpice kamenih oblutaka iznad grobnih jama, pepeo incineriranih pokojnika s ostacima gareža i manjim ulomcima fine ili grube keramike, dok se prilozima poput željeznih kopalja i noževa, zajedno s drugim prilozima, polažu na kamene hrpe ili uz njih. Stariji način sahranjivanja (incineracije), prema arheološkim pokazateljima, naročito fibulama počinje se javljati na prijelazu iz 4. u 3. stoljeće pr. Kr., prakticirajući se do definitivne rimske okupacije ilirskih zemalja, tj. kraja stare ere, kada se prelazi na rimski način spaljivanja i sahranjivanja pokojnika u jame, točnije od cara Vespazijana, začetnika romanizacije i urbanizacije na dezitijatskom prostoru do kraja 3. stoljeća...

Na elemente urbanizacije i paralelne romanizacije dezitijatskog prostora ukazuju nalazi terma sa crno-bijelim mozaicima, hram Nimfej, villa rustica na lokalitetu Ograja u Putovićima kao i ostaci objekata u Tišini i ostaci ranokršćanske bazilike na lokalitetu Bilimišće, također kod Zenice. Kada je car Vespazijan podigao Sirmium na rang kolonije, kao i mnoga druga municipija, tada je to unapređenje pripalo i Municipiumu Bistuensium-u (Bistues = Nova et Vetus), za koju se smatra da se nalazila na prostoru Zenice. Romanizaciju i urbanizaciju među Dezitijatima nastavljaju Trajan i drugi. Paškvalin ukazuje na logično postojanje

autohtonog dezidijatskog naselja na tom prostoru prije rimskog. Ovo argumentira i spomenutim epigrafskim spomenikom iz kojeg se vidi da princeps Dezitijata Titus Flavius Valens Varronis filius stječe od Vespazijana ili njegovih nasljednika rimski civitet, i dakako poslije i drugi pripadnici povlaštenog sloja Dezitijata. O organiziranom dezitijatskom naselju unutar prostora kasnije antičke urbane aglomeracije ukazuje i nalaz lončarske peći i brojnih ulomaka keramike kasnolatenske tradicije izrade ispod temelja rimskih terma u Ograji, kao i kopljaste fibule, fibule u formi bršljanovog lista, fibule kasnolatenske sheme, sve iz perioda mlađeg željeznog doba od 2. do 1. st. pr. Kr. Paškvalin u karakteristikama dezitijatske keramike uočava kontaktni utjecaj keltskog plemena Skordiska iz pravca Gomolave u Panoniji.

Na kraju razmatranja arheoloških pokazatelja o dezitijatskoj zemlji do kojih je došao osobnim dugoročnim istraživanjem, Paškvalin razmatra i elemente i obrambenu funkciju kasnoantičkog kastrona na lokalitetu Gromile kod Kakanja, kao i utvrđenje na Gracu, nalazeći im analogije u onom sa Mogorjela kod Čapljine, iz vremena velikih i čistih ratova od 3. do 6. stoljeća, u funkciji sistema obrane Carstva na području unutrašnjosti Dalmacije.

Onima koji se bave prostorom Ilirika prije rimske okupacije i dakako provincijom Dalmacijom u vrijeme rimske vladavine, ovaj rad će biti nezaobilazna literatura.

Veljko Paškvalin,
Kulturnopovijesna problematika sepulkralnih spomenika rimskog doba s područja Bosne i Hercegovine, Izvorni znanstveni rad, str. 117.-145., uz tekst, karta nalazišta, 3 table sa 10 slika, bibliografija, sažetak na engleskom.

Ovaj rad V. PAŠKVALINA predstavlja sažetak njegove doktorske teze koja se zasniva na analizi 277 nadgrobnih spomenika svih tipova i kategorija kao i njihovih varijanata iz perioda rimske uprave na teritoriju današnje Bosne i Hercegovine, unutar rimske provincije Dalmacije i Panonije, odnosno, unutar Rimskog Carstva.

Kulturno-povijesna problematika nadgrobnih spomenika nekoliko stoljeća rimske vladavine na tlu Dalmacije i Panonije uključuje i razdoblje kršćanstva, u pratećem obredu spaljivanja (ritus incineratio) i skeletnog sahranjivanja (ritus inhumatio).

Nadgrobnne spomenike rimskog doba čine: *stele, grobne are, cippusi, urne, sarkofazi, mauzoleji i tituli.*

Tipološki analizirajući svaki od nadgrobnih spomenika, kao najbrojnije kategorije Paškvalin uvažava princip da tip spomenika određuje njegova vanjska forma koja je neodvojiva od njegovih strukturalnih elemenata i od likovnog sadržaja.

Tako stele dijeli na 8 osnovnih tipova. Tip A karakterizira arhitektonski element timpanona u formi edikule ili naiskosa. Tip B pravokutna forma i upisani zabat u obliku edikule (mali hram, kapelica). Tip C polukružna zasvođena niša u formi edikule. Tip D, samostalni svod - volta u obliku edikule, ili pravokutna forma i posebni dodatak, tzv. krunište. Tip F, nadsvođenost niša i bez elemenata arhitekture. Tip G, likovni motiv medaljona. Tip H, u obliku cipusa.

Stele tipa A, temeljem likovne i epigrafske analize poka-